

UNITÁRIUS ÉLET

XVII. ÉVFOLYAM, 1. SZÁM

1963. JAN.—MÁRC. HÓ

Az élet ünnepe

Nekünk Húsvét az élet ünnepe. Bizonyos, hogy az egész világon nincs semmi, ami fontosabb, drágább szebb és üdvösségesebb volna, mint az élet. Húsvét is azért olyan diadalmas, boldog nagy ünnep, mert eseményeiből az élet került ki győztesen. Nagypénteken a halál haderői pusztító áradatot zúdítottak az életre. Összefogott ellene minden gonosz és romboló erő a világon. A megvesztegetés, a farizeusi okoskodás, a hatalmi elbizakodottság és a pilátusi álszent kézmosás elkövetett mindent, hogy szárnyát szegje, letiporja s ha teheti, megölje az életet. Bizony sötét nap volt az! Még most is belesajdul a lélek, ha reá emlékezik.

Viszont annál örömteljesebb a húsvéti győzelem, melyben az élet lerázza terheit, eltépi láncait és ujjongva nekivág egy újabb meredeknek, hogy közelebb küzdje magát a tökéletességhez. Mert minél sötétebb az ég viharok idején, annál fényesebb a nap sugar, ha szétszakadnak a felhők s kitisztul az ég a vihar után.

A húsvéti eseményekben éppen azért fokozódik fel oly nagyon az öröm, mert Nagypénteken úgy látszott már, hogy az élet visszavonhatatlanul és végkép elveszett. A cselekmények tetőzése ugyancsak rideg környezetben ment végbe. Az ég elsötétül, a templom kárpítja meghasadozik s riadtan menekül minden. A beállott csendben csak az őrtüzek szikrái pattognak és a halottra vigyázó őr léptei kongnak a nehéz kőlappal fedett sír körül a vak éjszakában.

Ezeket a temetési díszleteket, a halál kulisszáit aranyozza be a húsvéti nap sugar, ahogy a hajnal szárnyain hozza a végső, diadalmas kibontakozást a győztes élet számára. Az események gyors tempóban perdülnek. A szót átveszi a hit. Minden eligazító erő az ő kezébe kerül s ime egyszerre megváltozik minden! A feszültség elernyed, a csüggedés hollói elriadnak a lelkekből, a sötétséget világosság űzi el és teljes pompájában éled újra az élet. Az élet! Ez a drága valóság, melyet fehér köntösben ünnepel a szépség, a tisztaság, a szelídség, a jóság és a szeretet. Általában mindaz, ami emberi az emberben. Az alkotás szelleme, a fejlődés nemes ösztöne, a békesség üdvösséges, boldog állapota s a testvériség egyetemes emberi kiteljesedése.

Oh hányszor láttunk megkötözve, elnyomva, üldözöttek, kereszten vergődve és sárba tiporva, hogy már-már azt hittük végkép elvesztél, megsemmisültél? Annál boldogabban és mindennél inkább — féltő szeretettel köszöntünk győzelméd nagy ünnepén te áldott, te szent valóság: békés, kiegyensúlyozott, jószándékú, boldog emberi élet. Hozsánna néked! Ma odatapadunk hozzád erős, nagy ragaszkodással s miközben homlokodat szeretetünk és tiszteletünk glóriájával fonjuk körül, megfogadjuk, hogy megvédünk minden gonosz és pusztító szándék ellen, mert azt akarjuk, hogy a te ünneped legyenek az egymást kergető századok, a boldog nemzedékek királya koronázzanak önmagukban, miközben diadalmas alkotásokkal életté varázsolják a szépséget a földön s

utat törnek maguknak az ég kárpítján végig a végtelen felé. Egy-egy emberről homokszemet, a saját életünket igyekszünk beledolgozni a megvetett fundamentumba, melyen boldogan járnak majd a jövő nemzedékek békés életükkel s nekünk megnyugvás és üdvösség lesz a tudat, hogy beleépítettük magunkat a közös erőfeszítések nagy eredményeibe s ezáltal részesei lettünk a békességben viruló élet húsvéti győzelmének.

Ebben a hitben és ezzel a tudattal köszöntelek atyámfia a Húsvét ünnepén s kívánok boldog ünnepeket, békés életet.

Pethő István
püspöki helynök

Április negyedike

ünnepi fényénél még megkapóbb módon bontakozik ki mindaz a sok-sok törődés, gondoskodás, amellyel kormányzatunk hazánk dolgozó népének jövőjét mentül könnyebbé és boldogabbá, életfeltételeit és munkakörülményeit tökéletesebbé igyekszik tenni. Ha csak a közelmúlt törvényalkotásait, kormányzati intézkedéseit vetjük is mérlegre, a szociális gondoskodásnak olyan tág határa nyílik meg szemünk előtt, amelyre törvényalkotásunkban eddig példa nem igen volt. Az egészségügyi kormányzat legutóbbi intézkedése többek között lehetővé teszi, hogy a kórházi ápolásra szoruló dolgozók a betegségi biztosítás keretében időbeli korlátozás nélkül, díjtalan kórházi ápolásban részesüljenek. Felemelte a kormány legújabb rendelete a mezőgazdasági biztosított nőnek járó egy éves anyasági segély összegét is. Ide sorolhatjuk a továbbiakban azt a kormányzati intézkedést is, amely a szülési szabadság felemelése, a sok gyermekes családok intézményes támogatása tekintetében rendelkezik. Kiemelkedő az egészségügyi intézkedések sorában az a szélesarányú küzdelem is, amelyet kormányzatunk az alkoholizmus megfékezéséért indított, s amelynek mind népegészségügyi, mind családvédelmi jelentőségét kellőképpen fölmérni — alig lehet. Nagyjelentőségű reformot léptetett életbe kormányzatunk a művelődésügy terén, a felsőoktatási intézmények szervezetének átalakításával, a felsőfokú technikumok és szakiskolák esti, valamint levelező tagozatán tovább tanuló dolgozók tanulmányi kedvezményének biztosításával, a népművelő könyvtárosképzés előmozdításával is stb.

Népi kormányzatunk mind eme alkotásai boldog felemelkedésünk útjának egy-egy újabb állomását jelzik. Bölcsőjük: 1945 április negyedike.

Kedves olvasóinknak
Istentől áldott húsvéti ünnepeket kívánunk

Lincoln unitárius támogatói

Száz esztendeje annak, hogy a szegény paraszt szülőktől származott Lincoln Ábrahám, az Egyesült Államok elnöke kiadta híressé vált nyilatkozatát, mellyel az állam egész területén élő rabszolgákat felszabadította. Az északi és a déli államok közt dúló polgárháború ezzel sorsdöntő fordulatához érkezett, s rövidesen az ipari észak győzelmével végződött.

Nem szólunk részletesebben Lincoln lépésének jelentőségéről. A tények és események ismertek az újságolvasó ember előtt. A megerősödött, iparilag fejlettebb északi államok győztek a rabszolgatartó, mezőgazdasági jellegű déli államokkal szemben. Az új és a haladó túljutott a megkötöttségen és a maradiságon.

Annak a mozgalomnak, mely Lincoln proklamációjában öltött testet, természetesen voltak előzményei is. A legjelesebb előfutárok sorában sorolja fel az amerikai történetírás Parker Tivadar bostoni unitárius lelkész. Amikor az 1850-es években megjelent a célról északra menekült rabszolgáknak a déliek részére — a biztos halálba — való kiadatását elrendelő törvény — fugitive sklave law —, Parker és társai voltak azok, akik ellene szavukat a gyűléseken, egyházi szószékeken felemelték. Ennél is többet tettek. Társadalmi bizottságot szerveztek, mely rejtegette, tovább utazásukban segítette a néger menekülteket, s ezzel számos emberi életet mentettek meg. Elvi álláspont és humanista meggyőződésből fakadó gyakorlati segítség jellemezte állásfoglalásukat.

Tudvalevő, hogy Amerikában Massachusetts állam az unitáriusok szülőhelye — ma is itt van egyházi központjuk. A polgárháború idején ennek az államnak lett a kormányzója Andrew János, akit a történetírás — war governor — a háború kormányzója névvel ruházott fel. Lincoln legjelesebb támogatói közé tartozott és példáját sok más állam kormányzója is követte. A háborúskodások után, 1865-ben megalakult az országos unitárius konferenciák tanácsának ő lett az elnöke.

A polgárháború idején több mint 60 unitárius lelkész teljesített szolgálatot az északiak oldalán. Nincsen helyünk arra, hogy Lincoln elnök oldalán küzdő unitárius társadalmi személyeket felsoroljuk. Meg kell azonban emlékeznünk még röviden arról a mozgalomról, melyet Bellows Henrik bostoni lelkész szervezett. Létrehozta egy egészségügyi bizottságot — Sanitary Commission —, mely úgy a frontvonalakban, mint a hátszágban ellátta a kórházakban az ápolás feladatát, gondoskodott a sebesültekről. Ezt a társadalmi szervezetet anyagi eszközökkel nagyrészt unitáriusok támogatták. Eliot Vilmos, St. Louis állam unitárius lelkésze megalakította a középső államokban a nyugati bizottságot, s ehhez csatlakoztak California és a környékbeli államok unitáriusai is, az akkor már országoshírú Starr King los-angelesi lelkész vezetésével. Az unitáriusok által létrehívott szervezet ellátta azokat a feladatokat, melyeket ma — a később alakult Vöröskereszt-mozgalom lát el. Az ortodox protestánsok azonban nem tartották eléggé egyházasnak az unitáriusok mozgatta bizottságok működését, s ugyanezen célok szolgálatára „keresztény bizottságot” hívtak életre!

Lincoln mozgalmanak sok magyar támogatója is volt, elsősorban a Kossuth körül csoportosult emigráció 1848/49-es katonai tapasztalattal rendelkező tisztjei közül. Az amerikai unitáriusok közül ma is jelentős az a tábor, mely a haladás és a humanizmus eszméit szolgálja. Ismeretes az a kiáltvány, melyet 21 egyházi vezetőember, egyetemi professzor és tudós írt alá annak érdekében, hogy a nukleáris kísérletek betiltását minél előbb elérjék. Az aláírók közt két unitárius lelkész is szerepelt, dr. Harrington Donald — aki legutóbb 1961-ben látogatta meg hazánkat, és dr. J. Mandelsohn. Az aláírókhoz később dr. McLean Greely, az amerikai unitárius univerzalista egyház elnöke és Dávid Hicks MasPherson lelkész is csatlakoztak. Állásfoglalásuk méltó azon öseikhez, akik annak idején Lincoln oldalán harcoltak.

Ferencz József

Unitárius szemmel

A katolikus sajtó a közelmúltban részletes beszámolót adott arról, hogy a madridi külügyminisztériumban a spanyol köz- és egyházjogászok, valamint a protestáns egyházközösségek és külföldi szervezeteik képviselőinek közös munkájával törvénytervezetet dolgoztak ki az ottani protestánsok emancipációjáról, vagyis vallásuk szabad gyakorlásának biztosításáról. Mielőtt a végleges szöveget a törvényhozó rendi parlament elé terjesztik, kérni fogják a Vatikán formai jóváhagyását. A híradások szerint az ibériai egyházon belül az új irányzattal szemben megoszlanak a vélemények: a spanyol papság konzervatív része csak vonakodva akarja elfogadni. A protestánsok jogi helyzete mind máig tisztázatlan. Bár a jelenlegi államrend 1945-ös alaptörvénye a vallás gyakorlásának szabadságát *elvileg* biztosítja ugyan, a gyakorlatban azonban számtalan súrlódás merül fel, a protestánsok üldözése még napjainkban is tart — amint azt lapunk más helyén olvashatjuk. — A katolikus körök véleménye szerint ennek fő oka az, hogy a spanyol protestánsok a polgárháborúban a köztársaságiak oldalán harcoltak. — Nem tudhatjuk mi lesz a törvénytervezet sorsa. Egy azonban bizonyos: Mi, unitáriusok boldog büszkeséggel forgathatjuk lapjait az egyháztörténelmünknek, amelynek egyik legfényesebb fejezete az 1568-as tordai országgyűlés eseményeit örökíti meg. Tudvalevően a külföldi államokat messze megelőzve, ez az országgyűlés iktatta törvénybe először a szabad vizsgálódás jogát, a vallás szabadgyakorlását: a lelkiismereti szabadságot, amelynek közelgő négyezredes fordulóját jelentőségéhez méltó módon készülnek megünnepelni az egész világ unitáriusai.

A lakásunk közelében levő 12 évfolyamos iskola előtt a napokban érdekes látvány kötötte le figyelmemet. Az útvonal itt igen forgalmas. Számtalan gár, ipari üzem fekszik az utca mindkét oldalán. Hatalmas teherautók százai dübörögnek végig szinte másodpercenként az úttesten. Az élénk forgalom még a felnőtt gyalogjárók éberségét is próbára teszi. Közlekedési hatóságaink különösen az utóbbi időben elismerésre méltó módon mindent elkövetnek az utcai járókelők testi épségének védelmére. Ezt a célt szolgálja az a nemrégiben napvilágot látott üdvös intézkedés is, amely már az általános iskola tanmenetébe beillesztette a helyes közlekedés szabályainak oktatását. Az elmélet vonaláról most további lépést tett az iskola a gyakorlat területére is. Eppen ez az, amiről számot adni kívánok. Az említett iskola épülete előtt, a tanulási idő megkezdése előtt és befejezésekor — amikor a gyermekek hada nagyobb számban áramlik az iskolába, avagy onnan hazafelé — csokorra kötött nyakkendőjű kis úttörők — lányok és fiúk — irányítják a forgalmat. Piros tárcsájuk fúrge mozdulattal lendül fejük fölé, komoly kis arcukon a kötelességérzet pírja gyullad, érzik, tudják, hogy immár ők is a tevőleges tagjai egy nagy emberi közösségnek, ahol a kisebb is a nagobbért, *mindenki mindenkiért* felelős. Amint ott állanak „a zebracsíkos” úttest két oldalán, intésükre rakományal terhelt gépjárművek fékeznek, iramukat, engedelmesen igazodnak sorba egymásután. Megható buzgalommal teljesített „ügyködésük” láttán fárasztó munkában megkeményedett férfiarcok ringatnak szelíd mosolyt, s amikor felnyílik a forgalom zsilipje a gyalogjárók sokasága előtt, egy-egy felnőtt „átkező” kezének szerető simogatása érinti a kis „forgalmi” „rendőrök” buksi fejét. Különös meleg járja át bensőmet, szívemben az Írás szava csendül: „És aki egy ilyen kis gyermeket befogad, engem fogad be az” (Máté 18, 5).

y.

AZ EMBER ÉRTÉKMÉRŐJE

Mene tekkel ufarszin, Dán. 5,25.

1.

Megmérődtél, hiányosnak találtattál: Belsacár babiloni király palotájának falára írta e szavakat egy titkos kéz s a király azon éjszaka megolettetek, olvassuk Dániel próféta könyvében. Egyszer mindenki megmérődik s jaj annak, aki hiányosnak találta, figyelmeztet ez a történet.

Az ember mindent mér, mindent szeret mérni. Megmérni a csillagok távolságát, a Napnak, Földnek tömegét, az atom súlyát. Mindennek a mérésére eszközt talál ki: ezredmilliméterrel méri a szemmel nem látható kicsiségeket, fényévvel a csillagok távolságát, a gramm milliomod részével a parányokat, a Föld tömegével a világűr vándorait. Hát az embert mivel méri? Mi az embert mérő mértékegység, ami meghatározza az értékét?

Különböző korokban más és más volt a hosszúság, súly, a mérőeszköz, mértékegysége, s így az ember értékmérője is. Volt idő, mikor származása, majd vagyoni állapota szerint értékelték az embert. Az ember értékelésének ez a módja már a múlté. A mai szocialista világszemlélet az emberrel kapcsolatban más értékmérőt használ.

Ez az értékmérő a *munka*. Volt idő, mikor a munkát az embert sújtó büntetésnek minősítették. Ma nevetségessé tenné magát az, ki ezt állítaná, hiszen tudjuk, hogy ami nagyszerűt, szépet az ember valaha alkotott, az mind az ő munkájának az eredménye. Az embert is emberré a munka tette. Ez a tudomány által igazolt tény. A biblia is a munkát az ember kötelességévé teszi. Ez a bibliai mondás: „Orcád veritékével egyed a te kenyeredet” (I. Móz. 3,19.) nem az átok szava, hanem felhívás arra, hogy az édeni boldogságot az ember ne a tétlen semmittevésben keresse, hanem veritékes munkával harcolja, küzdje ki. Az evangéliumok is a munkát emberi kötelességnek nyilvánítják. Jézus az Istent is örökös munkáló hatalomnak mondja, Ján. ev. 5,17-ben és hozzá teszi mintegy példamutatóan: „Én is munkálkodom”, Ján. ev. 9,4-ben pedig a maga és mások részére is kötelezőnek jelenti ki a hivatás-szerű munkát az egész életre nézve (amíg nappal van), mert „eljö az éjszaka, mikor senki sem munkálkodik”. Pál apostol a munkálkodás tekintetében annyira szigorú, hogy a Thessaloniki-beli gyülekezetnek írt levelében egyenesen azt írja: „ha valaki nem akar dolgozni, ne is egyék”. (II. Thess. 3,10.)

Lehetne még számos helyet idézni a Bibliából annak bizonyítására, hogy a Biblia is az embernek kötelességévé teszi a munkát s így a Biblián alapuló helyesen értelmezett vallásos felfogás megegyezik a mai szocialista világnézetnek azzal a gondolatával, hogy az embernek emberi hivatása, kötelessége a munka s ennél fogva értékmérője is.

Vajon miért találtattott Belsacár hiányosnak? A bibliai tudósítás szerint azért, mert mint király nem teljesítette uralkodói mivoltából folyó kötelességét, nem *munkálta* az uralma alatt levő népek javát, haladását, boldogulását, hanem bűnös tivornyázásban töltötte napjait, összeütközésbe került az erkölcsi világrenddel s ezért bukni kellett. Nem teljesítette a sors által számára kiszabott hivatást, nem töltötte be a részére kijelölt munkakört, ezért találtattott a Végzet mérlegének serpenyőjében hiányosnak és sújtott rá a sors karja. Mindenkit munkája szerint ítélnék meg. A közösség szempontjából minden munka értékes. Egy gépnél a legkisebb csavarnak is éppen úgy megvan a rendeltetése, mint a lendítő keréknek. Sokszor egy kis csavaron, jelentéktelienek látszó alkatrészen fordul meg a gép teljesítőképesége. A nagy emberi gépezetben, a társadalomban is minden munka egyformán fontos és értékes. Ezért értékes minden munkás, minden dolgozó ember, aki nem találta hiányosnak, ha vég-

zett munkája szerint megmértetik. Törekednünk kell tehát, hogy ha megmértetünk, ne hiányosnak, hanem minél értékesebbnek találjunk.

2.

Munkára, alkotásra irányuló akaratát az ember kivetíti magából s a kivetített akarat gépekben tárgyasul. Ezeknek a gépeknek igénybe vételével az ember megsokszorozza munkateljesítményét. A géptől megkívánjuk a pontos működést, a legnagyobb fokú erőkihasználást. Ha valami hiba kerül bele s nem működik megfelelően, igyekeznek megjavítani. Ha javíthatatlanná válik, kiselejtezik, ócskavas lesz belőle.

A dolgozó munkás ember a világmindenségben jelen levő örök teremtő, alkotó, működő akaratnak tárgyasult, objektiválódott vetülete. Ezt fejezi ki Pál apostol is „Istennek munkatársai vagyunk, cselédei Istennek” (I. Kor. 3,9. Fil. 2,19.). Ez a világmindenségi akarat (nevezzük Istennek vagy bárminek) megköveteli az alkotó teremtő képességgel felruházott embertől azt, amit az ember megkíván az általa készített géptől, hogy rendeltetésének megfelelően kifogástalanul, pontosan végezze munkáját ott, ahová hivatása állította.

Mikor végzi így? Mikor dolgozik, munkálkodik úgy, mint a világmindenségi Akarat tárgyasult vetülete? Semmi esetre sem akkor, ha úgy dolgozik, mint egy gép alkatrésze: gépiesen, lélek nélkül, céltudat nélkül.

Az ember nem gép, nem alárendeltje, kiszolgálója az általa alkotott gépnek, hanem ura; a gép kell, hogy az ő szolgája legyen. Amikor dolgozik, munkálkodik az ember, teremtő, alkotó lény. Teremtő, alkotó lény szellemisége, lelkesége, akarata által. Munkájának eredménye: tárgyasult vetülete szellemiségének, akaratának. Mindenben, amit alkot, lelkületének, szellemének benne kell, hogy legyen a nyoma. Ez csak akkor lehetséges, ha lélekkel, lélekből dolgozik, ha tudja, hogy miért dolgozik. Ha tudja, hogy munkájával nemcsak a saját, családja érdekeit szolgálja, hanem annak a közösségnek érdekét is, amelybe beletartozik: a társadalomét, az emberiségét.

Ha pedig ezt tudja, akkor szeretnie kell nem csupán önmagát, családját, hanem embertársait, az emberiséget is. Tudnia kell, hogy munkájával embertársainak, a társadalomnak, az emberiségnek is javát szolgálja. Tehát igazságos lélekkel, a jót akarásnak, szeretetnek érzetével kell munkálnia közös érdekeknek megvalósulásáért, mindenért, amiben a jó, a szép, az igaz öltetet. Ezt fejezi ki Pál apostol is, mikor arra int: „Ne nézze ki-ki a maga hasznát, hanem mindenki a másokét is” (Fil. 2, 4.). Mikor aztán közös emberi társadalmi érdekekért igazságos lélekkel, a jó, szép, igaz testet öltéséért kell munkálkodnia, akkor már nemcsak mint alkotó teremtő lény dolgozik, hanem mint erkölcsi lény is örök erkölcsi eszmék, lelki, szellemi értékek megvalósításáért. Erre céloz Jézus János ev. 6, 27-ben: „munkálkodjatok nem csupán az eledeléért, amely elvész, hanem az életért is, amely megmarad örökre”.

Ha az ember értékmérője a munka, csak az olyan munkát tekinthetjük ilyennek, amely egyben a munkás erkölcsi tartalmának is kifejezője. Így aztán egy magasabb szinten az emberre nézve az *erkölcs*, az *etikum* is értékmérőként jelentkezik s végső követelményként megállapíthatjuk, hogy minden ember annyit ér, amennyi erkölcsi tartalmat bele tud vinni az emberi közösségeket, társadalmat szolgáló munkájába.

Belsacár ebből a szempontból sem ütötte meg a mértéket. Ezért írta a falra egy titkos kéz a „mene tekkel ufarszin”-t, s ezért kellett pusztulnia. Vigyázzunk s arra törekedjünk, hogy lelkiismeretünk falára sohase íródjék ez a végzetes mondat.

Zoltán Sándor

Az evangélium fényénél...

... hagyja el a gonosz az ő útját, mert nem az én gondolataim a ti gondolataitok és nem a ti utaitok az én utaim, így szól az Úr.

És. 55. (7-8.)

Falvakat, városokat, országokat és népeket kötnek össze a földi utak. Emberi kultúránk és fejlődésünk nélkülözhetetlen eszköze e millió szálú hálózat. Soha nem fejlődhetett volna ki műveltségünk és technikánk e szövevényes kapcsolatok kiépítése nélkül. Ma már a gyalogosösvényektől a beton utakon át légi és vízi utak számtalan sokaságán át áramlik az emberi élet vérkeringése egyének és társadalmak között.

Gondolunk-e néha arra, hogy ha jelképesen is, de a léleknek, a szellemnek is vannak ilyen közlekedési lehetőségei, útjai? A gondolat éppen úgy terjed ember-től-emberig, miként a kereskedelmi áruk és a járműveken utazó emberek, nagy távolságokat tesznek meg kiindulásuktól végcéljaikig. A léleknek is vannak megnyilatkozási formái még akkor is, ha nem öntjük szavakba azokat. Minden cselekedetünk, minden lépésünk elárulja azt a belső világot, mely mozgatórugója a testnek, formálója a jellemnek, jellemzője gondolkodásunknak.

Könnyes arcú gyermeket látsz az utcán és önkénytelenül megállsz, hogy kis szíve bánatát megpróbáld eloszlatni. Egyedül élő özvegynek, árvának néha szánsz egy pár percet, hogy gondjait megosztva kifejezd együttérzésedet. Fiatal emberek terveit, problémáit meghallgatod, tanácsot adsz és érzed, hogy jót tettél

velük. Mindezek a léleknek, a gondolatnak emberi, nemes érintkezési, közeledési formái, útjai, melyek nélkül el sem képzelhető társadalmi életünk.

De az idézett bibliai részben Ézsaiás neve alatt a próféta Isten ajkára szinte panaszos, vádoló szavakat ad: utaink, gondolataink nem mindig egyeznek meg teremő Atyánk szándékaival és akaratával.

Hát miképpen szolgáljak Istennek, hogyan tegyem magamévá gondolatait; legyek remete, vagy aszkéta? — kérdezheti bárki. Távollról sem. Az a vallásos világnézet, mely csak a zsolozsmás ájtatosság megnyilatkozásait tartotta becsülendőnek — az teljesen elmúlt. Nem hiszünk már a test lebecsülésének üdvözítő voltában. Ma világosabban látjuk, mint valaha, hogy a szépség, a jónak, az igaznak és a tisztának lelki átélése az, mi Istenhez emel és gyermekeivé tesz. A részvét és segítőkészség Istennek is kedvesebb, mint az áldozatbemutatásnak bármilyen formája — hitünk ma ezt tanítja. Ezek Isten gondolatai, útjai és szándékai velünk emberekkel.

Ez az út pedig mindig nyitva áll. Lehet, hogy a jószág, igazság diadaláért néha terheket kell viselni. Lehet, hogy amint Jézus mondta, ez az út néha keskeny és göröngyös, mégis ezt kell választanunk, ezen kell járnunk.

Az idézett szentírás rész is ezt tanítja: hagyja el a bűnös az ő útját és keresse, kövesse a Teremő akaratát, gondolatait, mert ez méltó hozzánk, emberekhez, Isten gyermekeihez, Jézus követőihez. Amen

Bajor János

Józsikám...

Az István kórház előtt az 50-es villamosra szálltam fel. A felszállás közvetlenül indulás előtt történt, s a kocsit zsúfolt volt utasokkal. Nagy csodálkozásomra, a szorosan egymás mellett álló utasok mellett az egyik ülőpadka üres volt. Leültem. S amikor tekintetemmel a szemben ülő utastársat szórakozottan és villámszerűen végigpásztáztam, akkor értettem meg, hogy miért maradt üres ez a hely. Velem szemben egy kopottas ruhájú öreg asszony ült és sírt. Patakzottak a könnyei, s mintha mázsás köveket emelgetne, olyan mélyről és olyan reménytelenül ismételtette, nyögve és fájdalmasan: Józsikám, Józsikám...

Bizonyára a kórházból jött, ahol Józsikája meghalt. Nem tudom, férje, fia, vagy testvére volt-e Józsika? De bárkije is volt, nagyon szerethette.

Mint a megtiport emberek általában, ő is a földre nézett és zokogott. Olyan nagy üresség vette körül, hogy önmaga is szinte elveszett benne. Patakzó könnyei olyan sietve követték egymást, mintha utól akarnák érni Józsikát, hogy visszahozzák az elfonnyadt karok melegébe egy utolsó simogatásra...

Jó volt-e, rossz volt-e Józsika, nem tudom. Csak azt tudom, hogy a halál különös egyenlet. Ennél a képletnél, a különböző előjelű tagok csoportosulnak, hogy a kevés jó semlegesítse a sok rosszat is. Ember volt Józsika is, bizonyára sokszor volt rossz. De, ha csak egyetlenegyszer megsimogatta ezt a könnyes arcot és megcsókolta ezt a kérges kezét, akkor ennek a melege, mint tüzes kohó, megemésztette a rosszat.

S a fájdalmasan vonagló szív most csak a mosolyra emlékszik, amely a simogatást követte, s emlékét belefönja a szeretet glóriájába...

Es csodálatos: az egyébként lármás villamoson mélyes csend honolt. Az utasok némán néztek ki az ablakon. Arcukról leolvastam, hogy pillanatnyi problémáik: a szerelem, a pénztelenség, a gyermek, öröm vagy bánat, siker, kiábrándulás és az életnek ezer és ezer gondja és baja, mint megszeppent gyermekek

húzódtak félre a tudat szögletébe, s ámulva és reszketve hallgatták a legnagyobb úr: a Halál suhogását.

Józsikám, Józsikám...

A villamos dőcögve haladt a síró asszonnyal, s a láthatatlan térben egy szellem szállt fel a földi terekről, s nyomában halkán permetezett a fájdalom harmata...

Dr. Szabó István

Protestánsok Spanyolországban

A „The Inquirer” című angol unitárius heti folyóirat egyik utóbbi számában egy, a spanyolországi viszonyokkal ismerős unitárius tollából érdekes közlemény jelent meg, amely jellemző fényt vet az ottani protestánsok helyzetére. Alicantesban a kormányzó megtiltotta, hogy az ottani baptista szövetség évi közgyűlését megtarthassa. Valladolidban Pradales lelkésznek nem engedték meg, hogy egyik hívét meglátogassa, azzal a kifogással, hogy az illető halálos ágyán katolikus lett. Cartagenában egy fiatal párt polgári házasságkötés után, a rádió keresztül és a szószekekről a házassági tanúkkal együtt kiközösítették. Poeliásában a rendőrség megszakította a protestáns istentiszteletet és a résztvevőket letartóztatta. Evan lelkészt és Salvadó nyomdászt börtönbe vetették, mert a spanyol evangélikus egyház részére kiadványokat készítettek. A katolikus hitről való áttérést szigorúan büntetik, a pénzbüntetés egy év alatt több mint 12 ezer pesetát tett ki. Egy evangélikus hívő baleset következtében életét veszítette. Nehogy protestáns szertartás szerint temethessék el, a családnak megtiltották a halott hazaszállítását. A protestánsok egy olyan külön temetőben találhatnak végső nyughelyet, amelyet az öngyilkosoknak tartanak fenn. Síremléket is csak nagy akadállyal emelhetnek a protestánsok és arra vallásos jellegű feliratot nem alkalmazhatnak, mert ez „propaganda”.

Hírek

Templomainkban húsvét mindkét ünnepén Istentiszteletet tartunk úrvacsoraosztással.

Papi békegyűlésen vettek részt lelkészeink február 14-én a Hazafias Népfront budapesti bizottságának rendezésében. Dr. Sós György tanár „Szocialista államunk demokratizmusa” címmel tartott nagy érdeklődéssel kísért előadást. Március 28-án dr. Székány Ernő tudományos osztályvezető „Szocialista mezőgazdaságunk helyzete és további perspektívája” című előadását hallgatták meg lelképásztoraink.

Az **Országos Orvostörténeti Könyvtár és Orvos Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének Orvos-Gyógyszerész-történeti Szakcsoportja** rendezésében dr. Zsakó István egyházi tanácsos ny. igazgató főorvos a fia „Részletek Biandrata és Servét életpályájából” címmel igen értékes előadást tartott. Az előadáson több egyházi tanácsos vett részt — R. Filep Imre ekfőjegyző fűzött reflexiókat az előadáshoz.

Budapesti egyházközségünk gyülekezeti összejövetelén R. Filem Imre lelkész számolt be hollandiai útjáról, majd Tordai Borbély Pál ismert dalszerző testvérünk és Boronkay Sándor zeneszerző mutatták be legújabb szerzeményüket nagy tetszés mellett.

Duna-Tiszaközi szórványegyházközségünkben március 31-én, pesti óriási egyházközségünkben április 7-én tartott vizsgálatot Pethő István esperes-püspöki helynök. A vizsgálaton részt vett Ferencz József főgondnok is.

Unitárius vallásos felőrárt közvetít a Petőfi Rádió május 26-án de. 7.30–8 óráig, Kelemen Miklós hódmezővásárhelyi lelkész szolgálatával.

Szabó Ilkó és Kecskés Tibor március 23-án tartották esküvőjüket a Nagy Ignác utcai templomunkban. Az esketési szertartást Pethő István püspöki helynök végezte. Az ifjú párnak és az örömszülőknek szívből gratulálunk.

Az **Allami Egyházügyi Hivatal** 1963. február 18-án a Művelődésügyi Minisztérium (Budapest, V., Szalai utca 10.) épületéből a Budapest, VI., Lendvay utca 28. (Dózsa György utca sarok) szám alá költözött. Új távbeszélő száma: 126–958, 126–660. — Félfogadás naponta 9–15-ig, szombaton 9–12-ig.

Külföldi egyházi hírek

Románia. Zsinati főtanácsot tartott lelkészszenveléssel a Romániai Unitárius Egyház január 20-án Kolozsváron. 25 ifjú lelkészt szentelt föl dr. Kiss Elek püspök úr az ősi templomban. 50 palástos lelkész vonult föl a megható szertartáshoz, ugyanis a megáldáskor mindegyik térdeplő ifjú fejére egy-egy idősebb lelkész tette a kezét és előre megállapított bibliai szavakkal egymásután hangzott el a 25 áldás. A templomi ünnepséget közebed követte, amelyen mintegy 150-en vettek részt.

Gál Gyula torockószentgyörgyi lelkész egészségi állapotára való tekintettel nyugdíjba vonult.

Németh Sándor lelkészt a Gergely János lelkész halálával megüresedett kissolymosi egyházközségbe nevezte ki dr. Kiss Elek püspök.

Bálint Albert gyepesi lelkész meghalt.

Felcsér Lukácsné sz. Gyöngyösi Ibolya, néhai Gyöngyösi Béla volt kolozsvári iskolai felügyelő gondnok leánya Marosvásárhelyen elhunyt. Gyászolja nővére D. Gyöngyösi Berta.

Asztalos Ferenc ny. körzeti iskolai felügyelő felsőrákoson meghalt, 40 évet töltött a népnevelés szolgálatában, 32 évig énekvezére volt a felsőrákos unitárius gyülekezetnek. Egykori vadásztársai a sírnál sortűzzel vettek megható búcsút az elhunytól. Halálát özvegye Ferenczy Julianna néhai Ferenczy Áron volt medeséri lelképásztor lánya és egyetlen gyermeke H. Asztalos Eva, s testvére Pál Jánosné gyászolja. Áldás elhunyt testvéreink emlékére.

Csehszlovákia. Dr. D. J. Kafka, a prágai unitáriusok vezető lelkésze az angol unitáriusok Inquirer c. hetilapjában hozzászólt a kereszténység-humanizmus vitához. Dr. Kafka a humanista unitáriusok álláspontja mellé állt, mert a cseh unitarizmus történelmi fejlődésének ez az irányzat felel meg jobban.

India. Száz esztendeje született az indiai szellemi élet egyik 1902-ben elhalt ismert vezetője Vivekananda. Vivekananda munkássága első felében az indiai Brahmo-Samaj egyház tagja volt és 1893-ban részt vett a világ vallásai Chicagóban tartott első nagygyűlésén. Ekkor ismerkedett meg a nagyvilág unitáriusainak akkori képviselőivel is. Később az indiai misztikusokhoz csatlakozott. Az indiaiakon kívül az évfordulóról az angol és cseh unitáriusok is megemlékeztek.

Lengyelország. Az ország fővárosában élő unitáriusok szellemi vezetője Marian Lubecki professzor, aki szellemi kontaktust tart fenn a cseh unitáriusokkal. Lubecki methodista teológiai főiskolát végzett és később lett az unitárius gondolat hirdetője.

Egyesült Államok. Dr. Stephen Fritchman a Los Angeles-i unitáriusok ismert lelkésze, aki részt vett a Béke-Világ tanács egyik ülésén is, 1962. október 28-án a Kubai válság idején „A békét meg kell őriznünk” című nagy feltűnést keltő egyházi beszédében foglalt állást a tárgyalások gondolata mellett.

A **New York-i Community Church** — lelkésze dr. Harrington Donald, aki 1960-ban és 1961-ben meglátogatta hazánkat, magyar származású feleségével, Szánthó Vilma ökl. unitárius lelkésznel együtt, 1963. január 14-én tartotta évi közgyűlését. A közgyűlés jóváhagyta a lelkész által előterjesztett több évre szóló társadalmi programot. A kubai válság idején e gyüleke-

zet és lelkésze is azok közé tartozott, akik a békés megoldás mellett foglaltak állást.

Svájc. A churwaldeni Albert Schweitzer College új igazgatója J. Ted. Ritter körlevélben küldött üdvözlőt mindazoknak, akik az intézetben az elmúlt évek rendjén megfordultak. Az újról köszöntő az elmúlt év legfontosabb tevékenységét vázolta. Ügyes és kedves meglepetés.

Anglia. A. B. Dawning, az Inquirer új szerkesztője az egyik márciusi vasárnapon Genf város szabadelvű protestáns gyülekezetében prédikált és később előadást is tartott, dr. H. Babel, ottani haladó szellemű lelkész meghívására.

Dr. A. Hail az unitárius világszövetség egykori elnöke tovább jelölt meg a harmincas években egy értékes munka, melyet dr. Kiss Elek püspök fordított le magyar nyelvre, „Egy unitárius hitvilága” címen. Ez a könyv most harmadik kiadásban jelent meg Londonban, a Lindsey Pressnél. A munka átdolgozója A. W. Vallance, az elhalt szerző veje, és A. B. Dawning angol unitárius lelkész. A munka iránt az angol könyvpiacra állandó az érdeklődés az unitárius gondolatot ismerkedni vágyó személyek körében.

Dánia. A dán unitáriusok koppenhágai templomát — ahol az 1934. évi világgörögesszust tartották —, tavaly meglátogatta G. N. Marshall lelkész, az amerikai unitárius szórványgyülekezetek központi lelkésze. A világ unitáriusainak üdvözlőtétét tolmácsolta Th. Kierkegaard koppenhágai lelkésznek, aki több mint nyolcvan esztendővel a vállán, ma is az unitárius gondolat egyik jeles hirdetője. 1963. augusztusában itt tartják az unitárius és más szabadelvű nők szövetsége évi kongresszusát.

Fj.

ADOMÁNYOK

Nyugdíjalapra Dull Péterné 50,— Ft, Simon Dénesné 20,— Ft, ifj. Pethő István 50,— Ft, Szimonidesz Gyuláné 10,— Ft, Kmetty Jánosné 5,— Ft, Fodor Árpád 10,— Ft, dr. Kiss Éva 40,— Ft, Bíró Tamás emlékére 25,— Ft, özv. Pál Miklósné 4,— Ft, Prág Jenőné 10,— Ft, Pál Miklós 4,— Ft, Weitiné Pál Mária 12,— Ft, dr. Tomcsányi Pálné 100,— Ft, özv. Zsidi Jánosné 5,— Ft, dr. Salacz Aladárné 15,— Ft, Major Péter 30,— Ft, özv. Kiss Jánosné férje emlékére 50,— Ft, Buksa Attila 20,— Ft, Szánthó Béláné 10,— Ft, Szabó Sándorné 20,— Ft.

Közlapra: Bíró Tamás emlékére 25,— Ft.

Unitárius Életre: Dr. G. S. (Pécs) 120,— Ft dr. Szabadkay Istvánné 15,— Ft.

A **Högyes E. u. templom orgonájára** dr. Gáspár Istvánné 100,— Ft-ot adományozott. Isten áldása legyen az adakozók életén.

Legszebb húsvéti meglepetés az Unitárius Imakönyv. Ára: 15,— Ft. Kapható a lelkész irodákban és az Egyházköri Tanács irodájában.

HALOTTAINK

Kovács Lőrinc postaműszaki főellenőr Budapesten elhunyt. A rákoskeresztúri temetőben helyezték örök nyugalomra, Pethő István püspöki helynök szolgálatával.

Medgyesi Istvánné atyánkfia Kecskeméten elhunyt. Áldozatkész, buzgó híve volt egyházának, aki szép úrasztali terítővel ajándékozta meg a gyülekezetet. A gyászszertartást Benze Márton lelkész végezte.

Dr. György Vilmos ny. postafőigazgató Budapesten elhunyt. A farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra, Györfi István lelkész szolgálatával.

Özv. Sári Lászlóné Ferencz Iloná, néhai nagynevű püspökünk, Ferencz József leánya 95 éves korában elhunyt. A farkasréti temetőben a gyászszertartást Györfi István lelkész végezte. A közszeretben állott nagyasszonyban Ferencz József ek. főgondnok nagynénjét gyászolja.

Czeplédy József a magyarkúti üdülő egykori gondnoka meghalt. A budakeszi temetőben helyezték örök nyugalomra Pethő István püspöki helynök szolgálatával.

Czerják Pálné Gergely Julianna Budapesten meghalt. A gyászszertartást Huszti János pesti óriási lelkész végezte.

Dr. Gál Ernő vegyészmérnök, a kémiai tudományok kandidátusa, a Bányászati Kutatóintézet ny. osztályvezetője, egyházi tanácsos, 66 éves korában Budapesten váratlanul elhunyt. Halála nemcsak a tudománynak, hanem egyházunknak is nagy vesztesége, mert személyében buzgó hívünk távozott az élők sorából — fia volt néhai dr. Gál Kelemennek, a kolozsvári főgimnáziumunk egykori igazgatójának. A gyászszertartást Pethő István püspöki helynök végezte.

Dull Péter New Yorkban meghalt. Férje volt lapunk kedves olvasójának és támogatójának, a homoródkeményfalvi születésű Benze Juliannának.

„Az Úr adta, az Úr vette el. Aldott legyen az Úrnak neve”. (Jób 1:21.)

UNITARIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyházkör.

Felelős szerkesztő és kiadó: Pethő István.

Évi előfizetési díj 12 forint.

Budapest, IX. Högyes Endre utca 3.

631663/2 — Zrínyi Nyomda, Budapest

Felelős vezető: Bolgár Imre igazgató

Index szám: 25 842